

«Kongen sa ingen ting om krig, regjeringen ville, sa han, våke over handelsflåten . . .» Man må også være klar over at det er meget tvilsomt om konge og regjering hadde forlatt landet, hvis ikke britene hadde presset dem til det. Dette fremgår av professor Sir Lwelyn Woodwards omfattende verk «British Foreign Policy in the second World War» vol I s. 131. Her forteller professor Woodward at Kongen og Kronprinsen hadde bestemt seg for å bli i Norge etter at Norge «must give up the fighting». Men under «strong British pressure» forlot de Norge. Dette stemmer med det Bjørn Bjørnsen skriver i «Narvik 1940» s. 342 – under henvisning til britiske dokumenter –: «Krigsregjeringen fant ut at de burde presse Kongen til å gå ombord med sitt følge og sin regjering.»

I artikkelen hevder også Anton Olstad feilaktig at det for å avslutte en krigstilstand også trenges en fredsavtale. Jeg henviser her til dr. Frede Castberg: «Folkerett» s. 190: «Krigen kan også opphøre ved at den rent faktisk ebber ut, idet fiendtlighetene innstilles». I «Wörterbuch des Völkerrechts» (Berlin 1960) av Strupp-Schlochauer heter det under «Kriegsende»: (i overs.) «Også andre avtaler enn fredsavtale kan tilendebringe krigstilstand.» Samme oppfatning blir hevdet av den kjente finske folkerettsekspert, professor Erik Castren i avhandlingen «The present law and Neutrality i aysnittet «End of War»: A war may be ended in three different ways: through subjugation, simple cessation of hostility, or the conclusion of a peace treaty.» – Som alminnelig kjent ble det ikke inngatt noen fredsavtale mellom Tyskland og seiersmakterne etter den annen verdenskrig. Eksempler fra eldre tid på at krigstilstand er opphørt uten fredsavtaler: krigen mellom Frankrike og Spania (1720), mellom Russland og Persia (1801) og mellom Spania og Chile (1866).

Det er heller ikke riktig som Olstad skriver at det bare er tilhengere av «nyordningen» som har hevdet at våpenstillstandsavtalen i Trondheim avsluttet den faktiske krigstilstand mellom Norge og Tyskland. En av våre fremste rettslærde, professor dr. Jon Skeie (som var fange på Grini i okkupasjonstiden) uttalte bl.a.: «I folkerettslig forstand var krigen avsluttet i og med kapitulasjonen.» Også statsstipendiat i historie Sverre Hartmann er klar i sin konklusjon: «Den tysk-norske hovedavtale av 10. juni 1940 er en generell kapitulasjonsavtale inngått etter de strenge folkerettslige forpliktelser Haager Landkrigsreglement art. 35. Den forplikter forsvarers overkommando til ikke å gripe til våpen for krigens varighet. Brudd på slike avtaler er «war crime». Dermed opphevet avtalen den faktiske krigstilstand.»

Etter å ha gjennomgått et omfattende materiale, også relevant folkerettslig litteratur, er jeg kommet til samme resultat som statsstipendiat Hartmann.

John Sand
Bjerkadal i Nordland

Generalmajor Roscher Nielsen og 1940 1940 og kapitulasjonsvilkårene

1940 og kapitulasjonsvilkårene

I *Norsk Militært Tidsskrift* har oberstløytnant Anton Olstad hatt et avsnitt i en lengre artikkel om Norges kapitulasjon 1940.

John Sand, den ikke ukjente

skribent om okkupasjons-spørsmål m.m. har sendt Tids-skriftet en artikkel om sin viten. Den ble ikke tatt inn og forfatteren sendte den til *Aftenposten* som også sendte manuskriptet i retur.

Kjære lesere, bedøm selv hva som ønskes holdt i mørket.

108082

Presis hva oberstløytnant Olstad har skrevet i NMT angår Folk og Land det ikke for nødvendig å gjengi in extenso, da John Sand's artikkel inneholder utredninger, og belegg for disse, som egentlig forteller hva saken dreier seg om. Man kan oppfatte det hele slik, at det John Sand imøtegår har hatt en feilaktig fremstilling fra Olstad's side. Sand's artikkel er så sammenfattende m.h.t. facts omkring «avtalen(e)» at her har man alt av viktighet om det som skjedde sommeren 1940, og da i juni!

Det er tydelig at man ennå, i 1985, ikke har *taket* på kapitulasjonsavtalen, blant oberster og historikere . . .

Eller; er det fortsatt slik at man finner det hensiktsmessig å fortsette med å forkludre den faktiske historie?

«Fullmaktsversjonen» og «Helteversjonen» (Hambro/Nygaardsvold) er jo av de seneste forsøk, og disse har man i frisk erindring.

Vi hitsetter John Sand's artikkel i sin helhet:

Generalmajor Roscher Nielsen og 1940

I en lengre artikkel i NMT, hefte 5/85, kommer oberstløytnant Anton Olstad inn på Norges kapitulasjon i 1940. Til dette avsnitt i artikkelen vil jeg be om plass til noen tilføyelser og korreksjoner.

Anton Olstad synes ikke å være klar over at Roscher Nielsen som vitne i Skanekesaken, som ble behandlet av Eidsivating lagmannsrett i slutten av november 1947, faktisk innrømmet at den avtale han undertegnet i Trondheim 10. juni 1940 gjaldt *hele* Norge, og ikke bare 6. divisjon som han ellers hevdet. Da Skanekes forsvarer forbeholdt Roscher Nielsen at overenskomsten inneholder en rekke punkter som går ut over det som er nødvendig ved en kapitulasjon på grunn av en akutt militær situasjon og at det i avtalen flere steder er snakk om Norge og hele landet, svarte Roscher Nielsen: «Ja, det er mulig det. Når tyskerne satte dette som betingelse for å undertegne våpenstillstandsavtalen, så var det ikke annet å gjøre enn å undertegne.» (Se Aftenpostens aftenr. 27/11 1947) Også av general Ruges vitneprov i samme sak går det klart frem at avtalen ikke bare gjaldt 6. divisjon, men omfattet hele den norske forsvarsmakt. I Morgenbladets referat

fra rettssaken 28/11 heter det bl.a.: «Forsvarer til Ruge: Hvem var det som forpliktet seg til å innstille kampen og ikke gripe til våpen så lenge krigen varte? – Vitnet, Ruge: Det var meg det, jeg forpliktet meg i egenskap av forsvarssjef.» Hvem var så underlagt forsvarssjefen? Svaret finnes i kgl. res. av 18. mai 1940, der det i pkt. 1 heter: «Det opprettes en felles overkommando for rikets samlede krigsmakt under navnet forsvarets overkommando. Sjefen for denne kommando benevnes forsvarssjef.» Jfr. her Ruges telegram via den norske Stockholmslegasjon til den tyske legasjon 8. juni 1940: «Kongen og Regjeringen har forlatt landet og har gitt meg i oppdrag å innstille fiendtlighetene.» «Meg» er her landets forsvarssjef som ifølge nevnte kgl. res. har seg underlagt «rikets samlede krigsmakt.» Både Roscher Nielsen og Ruge har betegnet Trondheimsavtalen som en våpenstillstandsavtale. Om våpenstillstand uttaler den svenske folkeretts ekspert Rik. Kleen i «Kodifiserad Ordbok i Krigets Lagar» s. 568: «Stilleståndet kann vara antingen innskränkt eller lokalt, eller 2) allmänt (arnistice general ortrevé. Det förre innställer krigsrörelserna med vissa orters eller kårars undantag eller på vissa bestämda områden. Det senare innställer dem överallt.» Da det i Trondheimavtalens 8 punkter hele 10 – ti – ganger er tale om «Den norske forsvarsmakt» eller «Norge» kan det under ingen omstendighet være tale om annet enn en generell, landsomfattende avtale. I en annen avtale som ble undertegnet av Roscher Nielsen den 19/6 1940 henvises det til avtalen «für die Waffenniederlegung der norwegischen Wehrmacht.» Vedtaket i statsråd 7. juni, like før Kongens og Regjeringens avreise, om at «det ville være håpløst for Norge å fortsette krigen» utelukker noen «fortsettelseskrig.»

Også general Ruges holdning og ordregivning i juni dagene 1940 viser klart og utvedtydig at det dengang ikke var tanke om å fortsette krigen fra England. I «Leve eller dø» s. 253 forteller nemlig Trygve Lie at «Ruge vegret seg og nektet tilslutt blankt» å bli med til England. Og i Undersøkelseskomisjonens rapport står det under avsnittet «Forsvaret»

at «han (Ruge) sa ihvertfall fra til generalstabssjefen, oberst H. Hansson, at han burde bli hjemme.» På samme side uttaler kommisjonen: «Regjeringen tok det standpunkt at Hærens offiserer skulle stilles fritt om de ville følge eller ikke.» – Her må det spørres: Hvis krigen virkelig fortsatte, kunne da landets forsvarssjef nekte blankt videre krigsdeltagelse uten at det fikk konsekvenser for ham? Og kunne den samme forsvarssjef beordre generalstabssjefen til å bli værende hjemme istedet for å delta i krigen? Olstad opplyser helt korrekt at Ruge oppfordret offiserene til å avgi æresord. Igjen må det spørres: Kunne virkelig en forsvarssjef beordre offiserkorpset til å æresforplikte seg til passivitet hvis krigen skulle fortsette? – I «Hærens og marinens flyvåpen» forteller major Fr. Meyer at general Ruge beordret kaptein Ole Reistad, flyvåpenets fungerende sjef, å dra til Finland sammen med flere flyoffiserer for å forsøke å få opprettet en flyskole der. Hvorfor ble ikke Reistad beordret til England hvis krigen virkelig fortsatte derfra?

Statsminister Nygaardsvolds tale over BBC den 25/6 1940 gir også klar beskjed: Krigen varte i 2 måneder og «det stod da ingen annen utvei åpen enn å sende våre tapre offiserer og soldater hjem.»

Oberstløytnant Olstad spør: Hvorfor skulle kongen og regjering dra til England hvis Norge ikke skulle fortsette kampen. Begrunnelsen for at de dro er mest presis gitt av Kong Haakon. Ifølge Sommerfeldt: «Kong Haakon VII taler» s. 37 sa Kongen: «Hadde vi blitt igjen i Norge kunne de nuværende makthavere ha tvunget oss til å akseptere alt det de ønsket. Det var derfor vi dro av landet.» (Min underst.) En annen viktig begrunnelse var utvilsomt å hindre at den norske handelsflåte ble tatt som kollektiv prise av britene. At dette virkelig var en alvorlig trussel ser man av Benjamin Vogts bok «Vår ære og vår avmakt» s. 30: «Fire dager i forveien . . . var ministeren (Colban) og Hyssing Olsen innkalt til det britiske Ministry of Shipping, hvor britene hadde forlangt at det norske flagg skulle fises og skipene overføres til britiske flagg.» I avhandlingen «Dette er London» omtaler dr. Hans Fr. Dahl